

ШЕРХАН МҰРТАЗА АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАРАЗ УНИВЕРСИТЕТІ

«БЕКІТЕМІН»

Шерхан Мұртаза атындағы

Халықаралық Тараз

университетінің ректоры,

к.т.ғ.д., профессор

М.Сарыбеков

«08» қыркүйек 2025 ж.

**Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім)
қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті
қорғау бойынша нұсқаулық ережелері
СМЖЕ 1-2-2-4-2023**

Қызмет бабында пайдаланылатын басылым

Тараз, 2025 ж.

	Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті	СМЖЕ 1-2-2-4-2025
	Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім) қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық ережелері	СМЖ «Инфрақұрылымдық басқару» ҮК ҚҮ 11-2023

АЛҒЫ СӨЗ

- 1 Әзірлегендер:**
- Әкімшілік-шаруашылық жұмыстар басқармасының басшысы С.М. Утешбаев
  - Еңбек қауіпсіздігі және Еңбекті қорғау инспекторы Ұ.С.Сәрсенбек
- 2 Келісілді:**
- Персоналды басқару және құжат айналымы бақармасының басшысы К.М. Сихаева
  - Заң басқармасының басшысы Е.Е. Матжанов
  - Сапа, акредиттеу және рейтинг басқармасының басшысы Б.К. Жундибаева

Университет Ректорының 05.09.2025 ж. №01/001 өкімімен бекітілді және іске енгізілді.

	Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті	СМЖЕ 1-2-2-4-2025
	Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім) қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық ережелері	СМЖ «Инфрақұрылымдық басқару» ҮК ҚҰ 11-2023

МАЗМҰНЫ

№		беті
1.	Жалпы ережелер.....	4
2.	Жұмыс басталар алдындағы еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптары.....	5
3.	Жұмыс уақыты кезіндегі еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптары.....	5
4.	Авариялық жағдайлардағы еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптары.....	6
5.	Жұмыс аяқталғаннан кейінгі еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау талаптары.....	7
6.	Келісу парағы.....	8
7.	Танысу парағы.....	9
8.	Тарату парағы.....	10
9.	Өзгерістер енгізу парағы.....	11

	Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті	СМЖЕ 1-2-2-4-2025
	Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім) қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық ережелері	СМЖ «Инфрақұрылымдық басқару» ҮК ҚҰ 11-2023

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1.1 Осы Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық (бұдан әрі - Нұсқаулық) «Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университетінің» мекемесі қызметкерлерінің жұмыстарды Университеттің үй-жайларында, аумағында, көлік құралдарында және қызметкерлердің жұмыстары жүргізілетін өзге де орындарда орындау кезінде олардың еңбек қауіпсіздігі талаптарын белгілейді.

1.2 Нұсқаулық келесі нормативтік-құқықтық құжаттарға сәйкес әзірленді: Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексімен;

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 927 бұйрығымен бекітілген Жұмыс берушінің еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты әзірлеу, бекіту және қайта қарау қағидаларымен;

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы № 1019 бұйрығымен бекітілген Қызметкерлерді, басшыларды, еңбек қауіпсіздігін және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты адамдарды еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытуды, оларға нұсқау беруді және білімдерін тексеруді жүргізу қағидалары мен мерзімдері;

1.3 Қызметтік міндеттерін орындауға персоналдың кәсіптік даярлығы бар адамдарға рұқсат етіледі, персонал еңбекті қорғау жөніндегі нұсқамалардан оның ішінде, кіріспе нұсқамадан, жұмыс орнындағы алғашқы нұсқама және қауіпсіздік талаптарын оқып, білімін тексергеннен кейін қажетті жағдайларда еңбекке жіберіледі.

1.4 Қызметкер міндеттерін орындаған кезде келесі зиянды және қауіпті әсерлер болуы мүмкін өндірістік факторлар:

- электромагниттік, жұмсақ рентгендік деңгейлердің жоғарылауы,
- ДК-мен жұмыс істеу кезінде ультракүлгін және инфрақызыл сәулелену (дербес компьютермен);
- тізбектегі зақымдану кезінде статикалық электр энергиясының жоғарылауы қорғаныс жерге қосу;
- электр тізбегіндегі қауіпті кернеу;
- электр сымдарының, электр қуат сымдарының оқшауламасының зақымдануы;
- ДК, перифериялық құрылғылардың жалғағыш кабельдері мен оқшаулағыш корпустары ;
- жұмыс орнындағы ауа температурасының жоғарылауы немесе төмендеуі;
- ыңғайсыз жұмыс орнында ұзақ уақыт болуына байланысты физикалық жүктемелер:

- психикалық және эмоционалдық жүктеме;
- визуалды анализаторлардың шамадан тыс жүктелуі;
- ақаулы жиһаз немесе оның ыңғайсыз орналасуы;
- заттардың биіктіктен құлауы (шкафтардан, сөрелерден);

1.5 Бөлім қызметкерлерінің әрбір қызметкері:

1.5.1 Тек оның біліктілігіне сәйкес келетін жұмыс түрлерін орындау үшін лауазымдық нұсқаулықтар қарастырылған және еңбек туралы заңнаманың талаптарына қайшы келмейтін еңбекті қорғау, заңдарына сәйкес орындау керек.

1.5.2 Қажетті көлемде есептеу техникасы мен ұйымдастыру техникасы құралдарын пайдалану жөніндегі нұсқаулықтарды білу және орындау, жұмыс орнында және жұмыста

	Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті	СМЖЕ 1-2-2-4-2025
	Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім) қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық ережелері	СМЖ «Инфрақұрылымдық басқару» ҮК ҚҰ 11-2023

пайдаланылатын өзге де құралдар мен құрылғыларда (факсимильді байланыс аппараттары, көшіру аппараттары, қағазды жоюшылар, ламинаторлар және т.б.) қолдануды білу.

1.5.3 Өзінің лауазымдық және өндірістік талаптарын орындау, нұсқаулықтар, еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтар және өрт қауіпсіздігі шаралары, ішкі еңбек тәртібі ережелерін білу қажет.

1.5.4 Жұмыста тек мақсатына сай жарамды жиһаз, құрылғылар, кеңсе жабдықтары және басқа жабдықтарды пайдалану.

1.5.5 Жеке гигиена ережелерін сақтау.

1.6 Ішкі еңбек тәртібі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтар жұмыс уақыты, жұмыста белгіленген үзілістер, үзіліс уақыты, демалу және тамақтану ұйымда қолданылатын ережелермен анықталады.

1.7 Лауазымдық нұсқаулықтардың талаптарын сақтамау еңбекті қорғау, өрт қауіпсіздігі және өндірістік санитария талаптары, егер бұл апатқа немесе өртке әкелуі мүмкін болса және кәсіпорынға немесе жеке тұлғаларға зиян келтіріледі.

2. ЖҰМЫС БАСТАЛАР АЛДЫНДАҒЫ ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ТАЛАПТАРЫ

2.1 Асықпай, құлау мен жарақаттану жағдайларын болдырмау үшін алдын ала жұмысқа келу, бұл ретте:

- баспалдақпен жүгіру арқылы көтерілмеңіз және төмен түспеңіз;
- қоршаулар мен кездейсоқ заттарға отырмаңыз немесе сүйенбеңіз;
- қауіпсіздік белгілеріне, сигналдарға назар аударыңыз және олардың талаптарын орындаңыз;
- алкогольдік немесе есірткілік масаң күйде жұмысқа кірісуге тыйым салынады.

2.2 Жұмыс орны мен жабдықты тексеріңіз. Жұмыс орнының жұмысқа қажетті жабдықтармен, жұмыс құрылғылармен және аспаптармен жабдықталуын тексеру. Барлық артық заттарды алып тастаңыз.

2.3 Жұмыс орнынан бөгде заттарды алып тастауға болмайды, ағымдағы жұмысты орындау үшін қажет (қораптар, сөмкелер, қалталар, кітаптар және т. б.)

2.4 Жеке компьютердің дисплей экранын шаңнан тазартыңыз. Экранның биіктігі мен бұрышын реттеңіз.

2.5 Орындықты биіктігі бойынша реттеңіз. Жабдықтың жарамдылығын тексеріңіз.

3. ЖҰМЫС УАҚЫТЫ КЕЗІНДЕГІ ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ТАЛАПТАРЫ

3.1 Бөгде жабдықтар заттармен мен материалдармен жұмыс орны жолын жаппау. Дербес компьютерлермен жабдықталған жұмыс орындарында:

3.2 Адам көзінен экранға дейінгі қашықтық 60-80 см аралығында болуы керек.

3.3 Жұмыс орнына қатысты жергілікті жарық көзі көзге тіке түсуін болдырмайтындай орналасуы қамтамасыз етуі тиіс және 40x40 см бетінде біркелкі жарықтандыруды қамтамасыз етуі, пернетақтада және пульттің басқа бөліктерінде, сондай-ақ бейнетерминал экранында қызметкердің көзі бағытында соқыр жарқылдар жасамауы тиіс.

	Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті	СМЖЕ 1-2-2-4-2025
	Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім) қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық ережелері	СМЖ «Инфрақұрылымдық басқару» ҮК ҚҰ 11-2023

3.4 Жұмыстың әр сағатынан кейін көру және жалпы шаршауды азайту үшін үзіліс жасаңыз.

3.5 Жұмыста күні бойы жұмыс орнын таза және тәртіпте ұстау қажет. Жұмыс ауысымында дисплей экраны кем дегенде бір рет шаңнан тазартылуы керек. Шашылған материалдарды, керек-жарақтарды, өнімдерді, төгілген суды және т. б. еденнен уақтылы алып тастаңыз.

3.6 Жұмыс кезінде тыйым салынады:

- қуат қосулы кезде жүйелік блоктың (процессордың) артқы панеліне тию;
- қуат қосулы кезде перифериялық құрылғылардың интерфейс кабельдерінің қосқыштарын ауыстырмау;
- құрылғылардың жоғарғы панелдерін қағаздармен және бөгде заттармен бөгеу;
- жұмыс орнының қоқыстануына жол бермеу;
- белсенді тапсырманы орындау кезінде қуатты өшіру;
- жүйелік блоктың (процессордың), монитордың, пернетақтаның жұмыс бетінің, дисководтардың, принтерлердің және т. б. құрылғылардың бетіне ылғалдың түсуіне жол беру;
- салқындатылған (қысқы уақытта көшеден әкелінген) жабдықты қосу;
- жабдықты өз бетінше ашу және жөндеу.

3.7 Тыйым салынады:

- ақаулы электр аспаптары мен электр сымдарын пайдалану;
- қосылған жарықтандыру аппараттары мен электр шамдарын ластанудан және шаңнан тазарту;
- электр құралдарын өз бетінше жөндеу.

4. АВАРИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙЛАРДАҒЫ ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ТАЛАПТАРЫ

4.1 Жұмысты дереу тоқтатыңыз, дербес компьютерді, өзге де электр жабдығын өшіріңіз.

4.2 Ақаулықтарды толық жойғанға дейін жұмысқа кіріспеңіз.

4.3 Өрт болған жағдайда қызметкерлер жұмысты дереу тоқтатуы, электр құралдарын өшіруі, терезелерді, есіктерді жабуы, өрт командасын шақыруы, жұмыс басшысына хабарлауы және эвакуациялау жоспарына сәйкес қолдағы жеке қорғаныс құралдарын (суға малынған орамал, шарф және т.б.) қолдана отырып, отырған бөлмеден шығуы тиіс.

4.4 Эвакуациялау жолдарының дұрыс ұсталуына ерекше назар аудару қажет. Адамдарды эвакуациялауға арналған дәліздер, ғимараттардан өту және шығу жолдары бос болуы тиіс. Қосалқы шығуларда "қосалқы шығыс" деген жазу және кілтті сақтау орны туралы жазу болуы тиіс.

4.5 Эвакуацияның негізгі және маңызды жолдары баспалдақтар болып табылады, сондықтан сіз баспалдақтардың астына қоймалар, көрнекі құралдар мен стендтер қоймаларын ұйымдастыра алмайсыз. Өрт кезінде лифтілерді пайдалануға болмайды.

4.6 Арнайы бөлінген жерлерде ғана темекі шегуге болады, сөндірілмеген темекі тұқылдары мен сіріңкелерді тастамау қажет.

4.8 Жұмыс орындарында газдың иісі анықталған кезде:

	Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті	СМЖЕ 1-2-2-4-2025
	Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім) қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық ережелері	СМЖ «Инфрақұрылымдық басқару» ҮК ҚҮ 11-2023

- жұмыс орындарында жұмыскерлерді ашық отты пайдалануға, темекі шегуге, электр жарығы мен электр аспаптарын қосуға және сөндіруге жол берілмейтіндігі туралы ескерту;

- терезелерді, желкөздерді, ашу және бөлмелерді желдету;
- бұл туралы ұйым әкімшілігіне хабарлау, ал қажет болған жағдайда-авариялық газ қызметінің қызметкерлерін шақыру.

4.9 Жарақат алған кезде, ең алдымен, жәбірленушіні жарақат факторынан босатыңыз, дәрігерге дейінгі алғашқы көмек көрсету, жұмыс басшысын хабардар ету, жедел жәрдем шақыру және мүмкіндігінше жазатайым оқиғаның себептерін тергеу басталғанға дейін жағдайды өзгеріссіз сақтау.

4.10 Өрт шыққан жағдайда студенттерді құтқаруды ұйымдастыру бойынша дереу шаралар қабылдау. Ол үшін жағдайды бағалау, эвакуацияның ең аз қауіпті бағыттарын таңдау және студенттерді аудитория мен университеттен белгілі бір жиналу орнына шығару қажет.

4.11 Электрмен жабдықтау жүйесінің элементтеріндегі отты сумен сөндіруге болмайды, алдымен электрмен жабдықтауды өшіру керек.

4.12 Өрттің туындағаны туралы нақты мекен-жайын, өзінің тегін айта отырып, өрт күзетіне хабарлау қажет, мүмкіндігінше келген бөлімшелердің кездесуін ұйымдастыру қажет.

4.13 Жер сілкінісінің салдарын жоюды, құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізуді, зардап шеккендерге медициналық көмек көрсетуді және халықтың тіршілігін қамтамасыз ету жөніндегі басқа да іс-шараларды ұйымдастыру.

5. ЖҰМЫС АЯҚТАЛҒАННАН КЕЙІНГІ ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ТАЛАПТАРЫ

5.1 Жұмыс аяқталғаннан кейін қызметкер :

5.1.1 Электр желісінен ұйымдастыру техникасы құралдарын және басқа жабдықтарды ажырату, тәулік бойы жұмыс істеуге арналған жабдықты қоспағанда (факсимильді байланыс аппараттары, желілік серверлер және т.б.).

5.2 Жұмыс орнын ретке келтіріңіз.

5.3 Терезелерді жабыңыз.

5.4 Шамдарды өшіріңіз.

5.5 Жұмыс кезінде табылған барлық кемшіліктер туралы, басшыңызға хабарлаңыз.

Әкімшілік-шаруашылық жұмыстар
басқармасының басшысы

С.М.Утембаев

	Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті	СМЖЕ 1-2-2-4-2025
	Әкімшілік басқару, басқарма (орталық, бөлім) қызметкерлеріне арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық ережелері	СМЖ «Инфрақұрылымдық басқару» ҮК ҚҰ 11-2023

6. КЕЛІСУ ПАРАҒЫ

Қызметі	Аты-жөні	Қолы	Күні
Келісілді:			
Персоналды басқару және құжат айналымы басқармасының басшысы	Қ.М. Сихаева		08.09.2025ж
Заң басқармасының басшысы	Е.Е. Матжанов		08.09.2025ж
Сапа, акредиттеу және рейтинг басқармасының басшысы	Б.К. Жундибаева		08.09.2025ж.

